herpy

ORMAR

Arizona Mountain Kingsnake

Lampropeltis pyromelana

Lampropeltis pyromelana är en smal kungsorm från bergen i sydvästra USA, känd för sina röda, svarta och vita band och den vita nosen. Den blir 50-100 cm, är snabb och dagaktiv och sköts torrt och svalt med en vintervila. Arten äter i naturen huvudsakligen ödlor och kan bli 15-20 år.

Familj: Colubridae Tidigare namn: *Ophibolus pyromelanus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**50-100 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På dagen och i skymningen**
Levnadssätt	**Klipplevande och marklevande**
Biotop	**Bergsskog och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Värmeplats	**28-30 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**40-50 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Vintervila	**10-13 °C** 8-12 veckor
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**3-9 ägg**
Inkubation	**55-70 dagar** vid 26-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Lampropeltis pyromelana är en smal, slät och blank kungsorm med ett huvud som är tydligt bredare än halsen och runda pupiller. Kroppen har omväxlande röda, svarta och vita band: varje vitt band kantas av svart, och emellan ligger breda röda band. Ofta blir de svarta banden bredare mitt på ryggen och flyter ihop över det röda, medan de blir smalare nedåt sidorna och ofta försvinner innan de når buken. Nosen är vit eller gräddfärgad, sällan med svarta eller röda prickar, och det skiljer arten från de närstående *Lampropeltis zonata* och *Lampropeltis triangulum*, där nosen är svart eller svart med rött. Arten har dessutom fler vita band (46-85) än båda.

Vuxna djur är 50-100 cm och sällan upp till 110 cm. Hanarna är oftast mindre än honorna, och hanar över 90 cm är sällsynta. Nykläckta ungar är 20-30 cm. Ormen är snabb och livlig, och unga djur kan vara nervösa och avge illaluktande sekret eller nafsa tills de vänjer sig vid hantering. Vuxna djur är oftast lugna, men så snabba att de är svåra att hålla fast.

Två underarter har beskrivits, *L. p. pyromelana* och *L. p. infralabialis* norr om Coloradofloden, men i dag räknas arten oftast utan underarter. *Lampropeltis knoblochi* från norra Mexiko räknades tidigare som underart och är i dag en egen art. De två arterna skiljs åt av låga, torra ökenområden och blandas ibland ihop i handeln. Det finns uppfödda djur av enstaka

lokalformer och avelsformer. Guiden här handlar om själva arten.

Utbredning och livsmiljö

Lampropeltis pyromelana lever i sydvästra USA: i Arizona, Utah, Nevada och sydvästra New Mexico. I Arizona är utbredningen uppdelad i flera områden från det yttersta nordvästra hörnet över de centrala bergskedjorna och Mogollon Rim till de isolerade bergen i sydost, de så kallade sky islands. Fynd från norra Mexiko hör sannolikt till den närstående *Lampropeltis knoblochi*. Arten lever från omkring 900 m till 2.750 m över havet. Typlokalen är Fort Whipple i Arizona.

Ormen är aktiv från sen vår till tidig höst och jagar mest på förmiddagen och strax före solnedgången, någon sällsynt gång också varma, fuktiga nätter. Den ses ändå sällan, eftersom den håller sig nära sina gömslen.

> **Naturlig utbredning:** USA.

LIVSMILJÖ

Lampropeltis pyromelana lever i bergig terräng, från buskvegetation (chaparral) upp till barrskogen i de högsta trakterna, ofta nära vattendrag eller källor och tillsammans med enskog. Den finns framför allt på skogklädda, steniga sluttningar och i branta raviner med lövförna, fallna stammar och stenar, men också på öppnare kullar och gräsmarker i övergångszonerna. Den håller sig till stenrösen och klippspringor och kommer sällan långt från sitt gömställe. När den inte jagar ligger den mellan stenar, i trädstammar eller i tät vegetation. Den lever mest på marken, men klättrar bra och ses då och då i träd eller högt uppe på klippblock.

Klimatet är torrt med varma dagar och svala nätter, och vintrarna är kalla. I de högsta trakterna ligger det snö, och från sen höst och genom vintern ligger ormen i vila i springor och grottor. Födan är huvudsakligen ödlor, och den tar också ormar, små gnagare, fladdermöss och fåglar.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver minst 90 × 45 × 45 cm (längd × bredd × höjd). Arten är aktiv, klättrar på stenar och grenar och utnyttjar hela höjden, så ett högre terrarium är en fördel. Ungar kan bo i en liten ventilerad låda, men ska flyttas när de inte längre kan sträcka ut sig.

Locket ska vara rymningssäkert och gå att låsa. Ungar är mycket små och hittar varje öppning: kan spetsen av ett lillfinger komma igenom är den inte säker. Finns det en insats i terrariet får ormen inte kunna komma bakom den.

Botten ska vara torr och inte dammande, till exempel aspspån, papper eller en gummerad matta som går att tvätta. Fina partiklar kan ge förstoppning om ungarna sväljer dem. Arten gräver inte och lever i naturen på hårt packad jord och sten.

Inred med minst två små gömslen, ett i den varma och ett i den kalla änden, så att ormen ligger tätt i dem. Stenar, kork, tjocka grenar och halva trädstammar ger en bergsmiljö med klättermöjligheter. En liten, låg vattenskål räcker. Ett fuktigt gömsle med sphagnum hjälper vid hudömsning. Djuren ska hållas var för sig.

TEMPERATUR

Arten kommer från svalare bergstrakter och tål inte de höga temperaturer som används för många andra kungsormar. På dagen ska luften vara 22-28 °C med en varm plats på 28-30 °C i den ena änden, och på natten sjunker temperaturen till 15-20 °C, så att det är omkring 10 °C skillnad mellan dag och natt. Temperaturen får inte komma över 30 °C. Den varma platsen är särskilt viktig de första dygnen efter en måltid. I ett rum som håller 22-25 °C på dagen behövs ofta bara lite extra värme. Uppvärmning sker med en halogenlampa eller en värmematta styrd av termostat; värmestenar får inte användas. Ligger djuret hela tiden på den varma platsen, eller undviker det den helt, justeras temperaturerna.

Vintervila är naturlig för arten och rekommenderas. Djuren matas inte de sista veckorna före, så att tarmen är tom. Därefter kyls de till 10-13 °C i 8-12 veckor med friskt vatten hela tiden. Temperaturen är inte fastställd utifrån undersökningar av arten, men motsvarar den som används för närstående kungsormar. Honorna ska vara i gott hull, och djuret kontrolleras varje vecka. Går det ner i vikt avbryts vintervilan.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kommer från ett torrt område och klarar sig med en luftfuktighet på 40-50 %, och kortvariga toppar upp till 60 % saknar betydelse. Långvarig hög fuktighet ger hudproblem och luftvägsinfektioner. Terrariet ska ventileras väl, och botten ska vara torr.

En liten skål med friskt vatten ska alltid stå framme. Byt vattnet varje vecka. Före hudömsning, när ögonen blir blåaktiga, ställs ett fuktigt gömsle fram med fuktig sphagnum, som djuret själv använder.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är mest aktiv på förmiddagen och sent på eftermiddagen, men håller sig nära sina gömslen. UVB behövs inte, men svagt UVB-ljus över en del av terrariet är nyttigt och ger en naturlig dagsrytm. Lampan är tänd 10-12 timmar, och dagslängden får gärna följa årstiden. Det får inte finnas ljus på natten, och det ska finnas gömslen utanför ljuset, så att ormen kan dra sig undan.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

I naturen är ödlor huvudfödan, och ormen tar också ormar, små gnagare, fladdermöss och fåglar. I fångenskap äter de flesta djur upptinade, frysta möss, som är den säkraste kosten. Erbjud inte levande gnagare, eftersom de kan bita och skada ormen. Använd mjuka foderpincetter. Arten kan inte spärra upp munnen lika mycket som en pyton, så bytet får högst vara lika tjockt som ormen på det bredaste stället, helst något mindre. Flera små byten är bättre än ett stort.

Matningsfrekvens: - Ungar: var 5:e-7:e dag. - Halvvuxna: var 10:e dag. - Vuxna: var 14:e dag till en gång i månaden.

Arten blir lätt fet av möss, särskilt som vuxen, så håll längre pauser. Vissa ungar vill bara äta ödlor. Då kan en upptinad nyfödd mus gnuggas med en ödla, eller en upptinad ödla användas som första föda medan djuret långsamt vänjs vid möss. Vildfångade foderödlor kan bära på parasiter och ska därför alltid frysas först. Ge ingen föda under vintervilan. Djuret får inte hanteras de första två dygnen efter en måltid. Hela byten täcker behovet, så tillskott behövs inte.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

BETEENDE OCH HANTERING

Lampropeltis pyromelana är snabb och livlig och passar bäst för en hållare som har erfarenhet av andra ormar. Ungar kan vara nervösa och avge sekret eller nafsa, men många blir lugna vid regelbunden, kort hantering. Stöd kroppen med båda händerna och låt ormen krypa fritt. Arten lämpar sig inte för barn, eftersom den är snabb och skörare än den ser ut.

Den är aktiv och utforskande när den får gömslen, stenar och grenar att röra sig på, och visar sig mer ju fler gömslen den har. Ormen äter andra ormar och ska hållas ensam.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna är mindre än honorna och har en bredare svansrot. Könet bestäms säkrast med en sond, som bara en erfaren person bör använda. Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för arten. Djuren ska vara i gott hull innan de sätts i avel.

PARNING

Aveln följer efter vintervilan, som beskrivs under skötsel. Efter nedkylningen värms djuren långsamt upp och matas igen, och parningen sker på våren, som i naturen. Sätt in hanen hos honan under uppsikt, och skilj dem åt igen efteråt. Hanar kämpar och ska inte hållas tillsammans. Parningsperiodens längd är inte dokumenterad.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten är äggläggande. I naturen lägger honan en kull på 3-9 ägg sent på våren eller tidigt på sommaren. Antalet kullar per år är inte dokumenterat. Honan får en äggläggningslåda med fuktig vermikulit eller sphagnum och gott om föda efter läggningen. Honan tar inte hand om äggen.

INKUBATION

Inkubationen är inte dokumenterad för arten i fångenskap; i naturen kläcks ungarna sent på sommaren. Värdena här är lånade från närstående kungsormar: äggen läggs på fuktig vermikulit i en sluten behållare med ett par små lufthål och hålls vid 26-29 °C, där de kläcks efter 55-70 dagar. Äggen får inte vändas.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är 20-30 cm och äter först efter den första hudömsningen. Varje unge sätts för sig i en liten ventilerad låda med gömsle, vatten och en lätt värmekälla, eftersom de äter upp varandra. Efter första hudömsningen erbjuds en nyfödd mus. Vissa ungar äter bara ödlor i början, och då hjälper det att gnugga musen med en ödla.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på fel i uppsättningen. De typiska är:

- Fetma vid för stora eller för täta måltider.
- Ömsningsproblem vid för torr luft: ge ett fuktigt gömsle när ögonen blir blåaktiga.
- Luftvägsinfektion vid hög luftfuktighet eller för låga temperaturer under vintervilan: djuret andas med öppen mun eller har slem.
- Fjällröta (skadad hud) i fuktigt underlag.
- Osmält föda under nedkylning, om djuret inte har fastat före vintervilan.
- För höga temperaturer, vilket får djuret att gömma sig och vägra föda.
- Kvalster och inre parasiter, särskilt hos vildfångade djur. Använd uppfödda djur, och sätt nya djur i karantän.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig men slank kropp och äter regelbundet. Väg djuret regelbundet, eftersom en plötslig viktminskning ofta är det första tecknet på sjukdom. Kräldjur döljer sjukdom, så sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret inte äter, går ner i vikt, andas med öppen mun eller verkar slött.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.